

ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ Ν.Α ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΗΣ

ΕΛΕΝΗΣ ΧΑΛΚΙΑ

Δημοδιδασκαλίσης

συμβεβηκότα εκ μικρών αιτίων προξενηθέντα. 'Ιστορικόν δοκίμιον εις δύο τμήματα διηρημένον, Γαλλιστί πρώτον συγγραφέν υπό Ριχέρου, εκ τής γερμανικής δε μεταφράσεως εις τήν καθομιλουμένην 'Ελληνικήν γλώσσαν ελευθέτως μετενεχθέν...» (Βιέννη 1819). Πρόκειται περί του εκλαϊκευτικού βιβλίου «Essai sur les grands evenements par les petits causes» του Γάλλου ιστορικού και βιογράφου Adrien Richer (1920-1798), το όποιον μετεφράσθη και εξέδωθη γερμανιστί υπό τον τίτλον «Grosse Begebenheiten aus kleinen Ursachen.» 'Ιδού δε μία άγγελία περί τής ελληνικής μεταφράσεως και τής άρχομένης εκδόσεως, τήν όποίαν έδημοσίευσε ο Δαούτης εις τον «Λόγιον 'Ερμήν» (1819, σ. 147):

«ΑΓΓΕΛΙΑ. Με το να ήξεύρω ότι πās άνθρωπος είναι υπόχρεος να συνεισφέρει τι καλόν κ' έπωφελές εις τήν ανθρωπότητα και μάλιστα εις το γένος του, δια του κι εγώ, αναγινώσκων πρό χρόνων ικανών το εκ τής Γαλλικής γλώσσης εις τήν Γερμανικην μεταφρασθέν δοκίμιον του Κυρίου 'Ρεχέρ, όνομαζόμενον Grosse Begebenheiten aus Kleinen Ursachen, ήτοι Μεγάλα συμβεβηκότα προερχόμενα εκ μικρών αιτίων, κ' εύρίσκων αυτό ωφέλιμον και δια το ήμέτερον γένος, έκοπίασα και το έμετάφρασα εις τήν ήμετέραν καθομιλουμένην διάλεκτον. Το σύγγραμμα τουτο διαιρείται εις δύο μέρη ή τόμους, οίτινες έμπεριέχουσιν ένενήκοντα πέντε διαφόρους άξίας αναγνώσεως ιστορίας διαφόρων ένών και υποκειμένων.

Παρακαλώ λοιπόν τους φιλομαθείς και φιλιστορας, να συνδράμωσιν εις τήν εύκολίαν τής εκδόσεως του συγγράμματος τουτου, το όποιον είμαι εύελπισ, ότι θέλει φανή άρεστόν. 'Επροσπάθησα να φυλάξω όσον ένδέχεται ύφος καθαρόν κ' εύληπτον.

'Η τιμή των δύο τόμων διορίζεται εις όλα τα Καισαροβασιλικά χώματα φιορίνια Αύγουστας τρία κ' έξω άπ' αυτά δέκα γρόσια τής Τουρκίας, τα όποια θέλουν πληρωθί άμα με τήν παραλαβήν του βιβλίου. 'Επειδή δε το σύγγραμμα είναι έτοιμον κατ' αυτάς τās ήμέρας, θεου θέλοντος, άρχίζει ο τύπος· όθεν παρακαλούνται οι Κύριοι επιστάται τής συνδρομής να στείλουν όσον τάχιστα τα τίμια όνόματα των συνδρομητών, τα όποια θέλουν τυπωθί εις το τέλος του Β' τόμου.

'Εν Βιέννη 1819, Φεβρουαρίου 1

Ζήσης Δαούτης εκ Τυρνάβου τής Θεσσαλίας».

Του διτόμου τουτου συγγράμματος, το όποιον έχει συνεχή σελίδωσιν και άποτελείται εκ 440 σελίδων, προτάσσεται σύντομος πρόλογος, εις τον όποιον ο Δαούτης απευθυνόμενος «πρός τους φιλιστορας αναγνώστας» έξαίρει τήν χρησιμότητα τής ιστορίας δια των έξής άπλων σκέψεων: «Τών τοιούτων συμβεβηκότων ή αναγνώσις όμολογείται, ότι συμβάλλει πολύ προς διόρθωσιν και βελτίωσιν των ήθών· και ή των παρελθόντων γνώσις πόσον χρησιμεύει εις τήν του μελλόντων επιχειρημάτων εύβουλίαν, καταλαμβάνει έκαστος εύκόλως».

Το βιβλίον τουτο πρέπει να είχε έκδοτικήν επιτυχίαν, διότι τα εκ των προτέρων παραγγελθέντα άντίτυπα άνέρχονται εις 1000 περίπου, άν κρίνη τις εκ του έν τέλει του έργου δημοσιευομένου καταλόγου των συνδρομητών μετὰ των όποιων περιλαμβάνονται ο Καποδίστριας, ο 'Ιγνάτιος, ο Γαζής, ο Κωνσταντάς, ο Φιλιππίδης και άλλοι λόγιοι όμογενείς. Εις τον κατάλογον τουτο περιλαμβάνονται και δύο άδελφαι του Δαούτη, όνομαζόμεναι Βασιλική και Πουλχερία, καθώς και ο εξαδέλφος του Κ. Πολιάδης, τα μόνα γνωστά όνόματα εκ του κύκλου των συγγενών του λογίου εκείνου εμπόρου εκ Θεσσαλίας.

Νύχτες στην άπλόχωρη και χαμηλή γή. Σκοτάδι βαθύ. 'Εδω και λίγη ώρα ξαπλώθηκε. Νομίζεις όμως πως δεν είναι μεσάνυχτα.

Τόση είναι ή ήσυχία και ή σκοτεινιά στον άπέραντο κάμπο. 'Όλα έχουν βουβαθί.

Βιαστικά τα κοπάδια στα μαντριά τους εφθασαν. Κι' όλος ο κόσμος είναι στα σπίτια κλεισμένος: ζώα και άνθρωποι.

Μιά θολούρα γύρω σου και καθώς προχωρείς αισθάνεσαι να ύγραίνονται τα ρούχα που φορείς, να βουλιάζουν τα πόδια σου στις λάσπες και το κεφάλι σου να είναι βαρύ. Νύχτα χειμωνιάτικη.

Καθένας μας τότε νοιώθει μεγαλύτερη ανάγκη να τον σπρώχνη σε μιá ζεστή γωνιά.

«Χαρά σ' εκείνους, που είναι στα σπίτια τους τέτοιες ώρες. Και για μένα έχει ο Θεός. "Ας είναι καλά τα παιδιά μου». Αύτα συλλογιέται ένας εργάτης, καθώς προχωρεί για το χωριό. 'Ερχεται από τήν ίδια πόλη. Λίγα μέτρα ξεμάκρυνε τώρα από τή γραμμή του τραίνου και προχωρεί στο σκοτάδι και τή μοναξιά. Πεζός συνέχεια ταξιδεύει. Θά παραγγείλη στο φύλακα τής λίμνης, που είναι στο χωριό να βγάλουν πιό έξω τα συρματοπλέγματα, για να μη χάνωνται τα ψάρια, μιá κι' είναι πολλά τα νερά.

Μά δεν ξέρει το δρόμο. Πρώτη φορά έρχεται.

Και μάλιστα πεζός, γιατί άργησε λίγο κι' έχασε το τελευταίο τραίνο. Θά περάσης, του είπαν τον Α', τον Β' σταθμό. 'Ενα, δύο καζέλα. Κι' όταν θά πλησιάσης στο τρίτο καζέλο και θ' αντικρύσης τή μαζούλα, που είναι άπέναντι άριστερά από τή γραμμή, θά σταθής. Θ' άφίσης πίσω τή γραμμή, δεξιά τή μαζούλα και να μπροστά σου το χωριό, καμμιá 800ριά μέτρα άπόσταση. Κι' αυτός, πριν τα σκεπάση όλα ή όμίχλη, κανόνισε. Τώρα ακολουθεί μιá διεύθυνση. Και κεί καθώς προχωρεί, στον άγνωστο τόπο, από μονοπάτι σε χαντάκι, από χαντάκι σε ύψωμα και χωράφι, άκουει να κτυπούν κάτι πολύ δυνατά. Βλέπει ύστερα κάτι σκιές ν' άνεβοκατεβάζουν φώτα άδύνατα, να σκύβουν και να σηκώνονται όρθιες και δός του να κινούνται συνέχεια. Και τρομάζει στ' άληθινά. «Μήν είναι οι ψυχές των πεθαμένων; Μήν είναι στοιχειά;» Δεν ξέρει τί να κάνη. Σταυροκοπείται μ' εύλάβεια και προχωρεί. Ξεχωρίζει άργότερα άληθινά νέα παιδιά. Είναι άπ' το χωριό. Βγήκαν, του λένε κατόπι, για το κυνήγι του σπουργίτη. Τώρα, που πλησιάζουν Χριστούγεννα, καθένas άπ' αυτούς αγωνίζεται να σκοτώση τα περισσότερα. Πως θά φτιάσουν τις κουλούρες για τή μεγάλη αύτη γιορτή; Χωρίς αυτά; 'Ο ξένος μας προχωρεί πάλι άνήσυχος. Δεν φανερώνει όμως τί του συμβαίνει. 'Εκείνα νομίζουν πως ξέρει το δρόμο και το χωριό. Βλέπει τα φώτα των σπιτιών λιγοστά. "Όσο πάνε και λιγώτερα. Σε μιá στροφή του γλίστρησε. 'Επεσε. Δεν μπόρεσε να προχωρήση. 'Ηταν κατάκοπος, χωμένος στα νερά. Κάθισε εκεί άρκετή ώρα. Σχεδόν ξεχάστηκε. Κάποτε πήρε δύναμη και να, πετάχτηκε επάνω. Μά τώρα μόλις και σηκώνει τα πόδια του. 'Αργεί πολύ. 'Οκάδες λάσπη από κοκκινόχωμα, σάν στόκος, βρίσκεται πάνω του. Πως να ελαφρώση;

Τέλος εφθασε. Πλησιάζει στο α' κτίριο. Το βλέπει παράμερα, δίπλα στην εκκλησιά, νομίζει πως μένουν άνθρωποι και φωνάζει αδιάκοπα. Πατρίδα. έ Πατρίδα. . . Πατριώτη, έ Πατριώτη. . . 'Από το δίπλανό σπίτι άκουσαν οι φύλακες του που άγρυπνούν και για το κοπάδι. Τότε. . . και οι βοσκοί.

Τόν ώδήγησαν σε κείνον που ήθελε.

Τοὺς ξύπνησαν κι' αὐτοὺς γιὰ νὰ ξέρουν τί νὰ κάνουν. Τακτοποίησαν τὸν κατάκοπο καὶ βρεγμένο ξένο.

Τὴν ἄλλη μέρα πρωὶ, πρωὶ καὶ τὸ βάλτο.

Γυρίζοντας βρῆκαν μιὰ νόστιμη φάβα κι' ἔφαγαν μὲ ὄρεξη. Τὰ λαθούρια τοὺς ἐκείνη τῆ χρονιὰ ἦταν διαλεγμένα. Θὰ ἔφευγε ἀμέσως. Μὰ τοῦ εἶπαν: κάθισε νὰ ξεκουραστῆς. Ἐχομε σεβάσματα τὸ βράδυ. Δηλ. ἀρραβῶνες. Ἄρραβωνίασα ἕναν ἀνεψιό μου καὶ τὸ βράδυ (σήμερα, πού εἶναι Σάββατο) θὰ πάρω τοὺς συγγενεῖς καὶ θὰ πᾶμε. Ἄλλοτε ὁ γαμπρὸς δὲν πήγαινε. Ἐμεῖς κι' ἐμεῖς θὰ εἴμαστε. Κάθισε νὰ ἰδῆς, πὼς γλεντᾶμε στὸν κάμπο.

Κάθισε κι' ἐκεῖνος. Τὸ ἀπόγευμα τριγύρισαν ἔξω ἀπ' τὸ χωριό. Ἄ, τὰ κριθάρια μου, τὰ πρώιμα, πού θὰ ταῖσω τὰ πρόβατα. Νά καὶ τὰ στάρια. Δόξα τῷ Θεῷ. Ἐχω καὶ μεντάνα καὶ κοντούζι! ὄχι μονάχα ντεβέ. Κεῖ πέρα τὸ χωράφι, πού εἶναι καστανὸ ἀριστερὰ ἀπὸ τὴ μαζούλα τόχω γιὰ ρεβύθια, ἄλλο ἕνα γιὰ βαμπάκι. Τώρα στοῦ Θεοῦ τὸ χέρι εἶναι, δὲ σοῦ λέω. Ἐλπίζω, ἂν δὲ μοῦ δώση ἀπὸ τὸ ἕνα, θὰ μοῦ δώση ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Δόξα νάχη ὁ Μεγαλοδύναμος. Καὶ τ' ἀμπέλι μου νάτο, τὸ πρῶτο δεξιὰ μπροστὰ στὴ γραμμὴ. Ἄ, τὸ βράδυ θὰ ἰδῆς τί κρασιὰ ἔχομε!

Πῆγαν καὶ στὰ καφενεῖα. Ἔτσι πέρασαν τὴν ἡμέρα τους. Κατὰ τὸ βράδυ, ὅταν πιά τὰ ζωντανὰ εἶχαν τακτοποιηθῆ, τότε ξεκίνησαν γιὰ τῆς νύφης τὸ σπίτι.

Ἐνα παιδάκι, πού τοῦ ζοῦν οἱ γονεῖς του, κρατεῖ σ' ἕνα πανέρι τὰ δῶρα. Εἶναι καλλίτερα ἀπὸ κάθε μιὰς ἄλλης, πού ἀρραβωνιάστηκε γρηγορώτερα. Ἔτσι τὸ θέλουν. Ἔτσι τὸ πιστεύουν καὶ λένε. Στὸ ξεκίνημα ὁ πρῶτος νέος ρίχνει τρεῖς τουφεκιές στὸν ἀέρα.

Στὴ νύφη, οἱ συγγενεῖς τοὺς καὶ οἱ ἄλλοι καλεσμένοι τοὺς ὑποδέχονται πάλι μὲ τουφεκιές.

Πρῶτα χαιρετοῦνται. Ἐνας, ὁ σεβαστότερος, θεῖος τοῦ γαμπροῦ σήμερα, ἀλλάζει τὰ δακτυλίδια. Ἀμέσως εὐχονται μὲ χαιρετισμούς. Ἀρχίζουν οἱ δίσκοι μὲ γλυκά, ποτά. Ἀκούονται πάλι εὐχές. Ἐπειτα ἀπὸ μερικὲς ὥρες φεύγουν οἱ μακρνοὶ συγγενεῖς καὶ οἱ ἄλλοι καλεσμένοι μένουν οἱ στενοί, γιὰ τὸ τραπέζι. Τρῶνε καὶ παίρνουν κέφι. Δὲν σταματοῦν τώρα τὰ τραγούδια καὶ τοὺς χορούς. Χορεύουν καὶ μὲ τὸ γραμμόφωνο, πού τὸ ἔχουν ἀπὸ χρόνια δικό τους. Μεζέδες μὲ κρασιὸ συνέχεια. . .

Κατὰ τὰ ξημερώματα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δῶρα τοῦ γαμπροῦ καὶ τῶν σπιτικῶν του ἡ νύφη ἐτοιμάζει καὶ μετρᾷ. Προσόψια (πετσέτες προσώπου) καὶ μαντήλια. Γιὰ τοὺς μεγάλους καὶ γιὰ τὰ μικρά. Ἐπειτα, στὸ ξεκίνημα σχεδόν, ὅταν πλεον ἀδιάκοπα χορεύουν, καρφίτσωνει στὸν δεξιό τους ὦμο μὴν πετσέτα διπλωμένη στὸ μάκρος πρὸς τὰ ἔμπρὸς νὰ πέφτη καὶ πίσω. Στὰ μικρὰ βάζει μαντήλια. Ὅλο τὸ γλέντι αὐτὸ, λέγεται καὶ «μαντηλώματα». Ἔτσι κι' ὁ ξένος μας πήρε μιὰ πετσέτα, πού θὰ τὴν πάη στὰ παιδιά του. Τὸ γλέντι πιά βρίσκεται στὸ τέλος του.

Χαιρετοῦνται, ἀνταλλάσσουν εὐχές κι' εὐχαριστίες.

Γυρίζουν στὸ σπίτι τοῦ θεοῦ τοῦ γαμπροῦ.

Κατὰ τὸ μεσημέρι, ἔπειτα ἀπὸ καλὸ ξεκούρασμα ἐτοιμάζονται νὰ ξεπροβοδίσουν τὸν ξένο.

Ἐκεῖνος, φεύγοντας τοὺς εὐχαριστεῖ καὶ τοὺς λέει: «Μακάρι νὰ μποροῦσα κι' ἐγώ, σὰν ἐσᾶς νὰ χαίρωμαι μὲ τοὺς δικούς μου μιὰ τέτοια μέρα. Ξένος ἐγὼ στὴν πόλη, μέσα στοὺς ξένους, δὲν ἔχω καμμιά χαρὰ στὴ ζωὴ μου. Ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι εἶναι σὰν μηχανές. Διαρκῶς κοιτάζουν τὰ ρολόγια τους. Τέτοια γλέντια τὰ ἄφησαν. Ἄρραβωνιάζονται, παντρεύονται, γιορτάζουν καὶ τὸ σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα εἶναι νὰ ἰδῆς τὰ ὀνόματα στὴν ἐφημερίδα. Ἄν τοὺς γνωρίζεις, θὰ τοὺς πῆς, χάρηκα πολύ.

Τὸ πολύ, πολύ νὰ τοὺς κάνης μιὰ ἐπίσκεψη.

Μόνον ἔξω στὰ κέντρα γυρίζουν οἱ ἄνθρωποι.

Ἐκεῖ ξοδεύουν τὰ λεπτά τους, χωρὶς νὰ βγάζουν μιλιὰ. Καὶ φεύγουν οἱ περισσότεροι στενοχωρημένοι. Μήπως

πᾶνε, ἐπειδὴ πρόκειται νὰ εὐχαριστηθοῦν; Ὅχι. Αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ. Κι' ὕστερα, μόνον οἱ νέοι καὶ οἱ μεσόκοποι ἔστω. Οἱ γέροι τίποτε δὲν βλέπουν. Αὐτοὶ κλεισμένοι στὸ σπίτι. Ἄχ, ἄχ! νὰ ζήσετε, σᾶς εὐχαριστῶ. Μοῦ φάνηκε, σὰν νὰ βρέθηκα στὴν Πατρίδα μου, κεῖ πέρα σ' ἕνα χωριουδάκι τῆς Μακεδονίας.

Μοῦ ἄρεσαν τὰ ἔθιμά σας. Καλοὶ μου ἄνθρωποι, δὲν θὰ σᾶς ξεχάσω. Τὴ μιὰ βραδυὰ ἤμουν στὴν ἐρημιὰ. Τὴν ἄλλη στὸ γλέντι σας. Εὐτυχισμένοι πού εἴσθε! Σᾶς χαιρετῶ».

Τὰ μάτια του σπινθηροβολοῦν γεμάτα εὐχαρίστηση. Κι' αὐτοὶ τοῦ λένε: «Ἐ, χωριάτικα πράγματα. Νὰ μᾶς συμπαθᾶς». Φεύγοντας, καθὼς ἔβλεπε παιδάκια ἐδῶ κι' ἐκεῖ νὰ παίζουν, θυμῆθηκε τὰ χρόνια ἐκεῖνα τὰ δικά του (ὅταν ἦταν σὰν κι' αὐτά). Ἀμέσως θυμῆθηκε καὶ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ του κι' εἶπε μέσα του. Ἄς ἔχω τὴν ὑγεία μου κι' ἄς δουλεύω, ὅπου ἡ περίστασις μὲ περιμένει. Ἐκεῖ, πού νόμισα πὼς θὰ χαθῶ, βρῆκα φίλους. Νά ἡ οἰκογένεια τί κάνει. Καὶ τὸ γλέντι; Δικό της. Καὶ οἱ φροντίδες μας; Γι' αὐτὴν ὄλες. Καὶ σιγοψιθυρίζει ἄφωνος. «Σὰν μικρὴ βασιλοπούλα ἀκούραστα σὲ ὑπηρετοῦμε κι' ἐσὺ ἀλογάριστα μᾶς δίνεις πίκρες καὶ χαρές. Μὰ ὅσο βαρεῖς κι' ἂν εἶναι οἱ πίκρες, πάντα εἶναι ἐλαφρότερες ἀπ' τὴν ἐντύπωση πού ἔχομε, σὰν ξέρωμε πὼς πολλὰ δώσαμε, γιὰ νὰ ζήσουν ἄλλοι εὐτυχισμένοι. Κι' ὕστερα, πὼς νὰ μὴ θυσιαζώμαστε γιὰ σένα μιὰ καὶ γεμίζει ἔτσι ἡ καρδιά μας καὶ ξεχειλίζει ἀπὸ περηφάνεια ἢ χαρὰ;

Πὼς ἀλλοιῶς κι' ὄλη ἡ Γενηὰ μας προκόβει;

Πάνω σ' αὐτὴν τὴ θυσία καὶ χαρὰ!»

Φεύγει βιαστικός. . .

ΘΕΣΣΑΛΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Ι Κ Ε Σ Ι Α

ΑΠ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Αἴγλης πλημμύρα, Κύριε, ἡ Γῆ!
μὲ στόλισμά της τὴ ζωὴ, μὲ ἥλιο φωτοδότη
κι' ἄλλα θαυμάσια, πού μιὰ ματιὰ μας ἐξηγεῖ,
μέσ' στοὺς πλανῆτες, πὼς σὲ δῶρα Σου εἶναι πρώτη.
Κτίσματα ἐμεῖς καὶ πλάσματα δικά Σου
ἀπαύγασμα πνοῆς καὶ θεῖο Πνεύματός Σου,
σὲ γνώσεις πλήθη ἐγγύσματα κοντὰ Σου
κι' ὄμως, ἀτόμακροι τοῦ Ἁγίου θελήματός Σου! . . .
Καὶ παραδέρνομε ἔτσι μέσ' τὴ δίνῃ
ἀνήσυχοι τοῦ βίου μας διαβάτες,
καὶ σὰν πελάου ἀέναοι κωπηλάτες
λιμάνι ἀναζητῶντας μὲ γαλήνη.
Ἔω, πλάστη! τὴν ἀχλὺ καὶ σκοτοδίνῃ,
διῶξε ἀπ' τὸ νοῦ τοῦ κάθε συνανθρώπου
καθάρια σκέψι ἄς λάμψη ἐκεῖ ὅπου
ἢ σύγχυσι μ' ἐχθρότη διευθύνει.
Τῶν θεῶν Σου ρημάτων τὸ λυχνάρι
τοῦ μίσους ἄς διαλύσῃ τὰ ἐρέβη
κι' ἐπάνω δῶ στὴ γῆ καθεὶς ἄς πάρει
μὲ σύνεσι τὸ δικηο πού γυρεῖ.
Τὸ Ὄνομά Σου ἀπ' ὄλους ἄς αἰνεῖται
καὶ τέλεια ἡ ζωὴ ἄς ὁμορφῆνῃ
κι' ἄς νοιώσουν πιά τοῦ κόσμου οἱ κυβερνῆται
πὼς δόξα τους: «ὡ ἀγάπη καὶ ἡ εἰρήνη».

